

Tsurumi, T.: „Neither angels, nor demons, but humans”: anti-essentialism and its ideological moments among the Russian Zionist intelligentsia (Gergely Ákos Juhász).....	154
COOPERATION OF CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN PEOPLES AND STATES	
Gyárfásová, O. – Kaps, C. – Walther, R.: ‘National licitation’ in the Hungarian – Slovakian relationships (Sándor Komáromi)	159
MINORITY POLICY	
Bowyer, B.T.: The Contextual Determinants of Whites’ Racial Attitudes in England (Timea Dézsi)	163
Gudbrandsen, F.: Partisan Influence on Immigration: The Case of Norway (Dézsi Timea)	166
MINORITY RIGHTS	
Habermas, J.: The institutional setting of ‘Human dignity’: human rights” (Sándor Komáromi).....	169
HISTORY OF NATIONAL AND ETHNIC MINORITIES	
Nikžentaitis, A.: National consciousness and historical policy in Eastern Europe after 1989 (Sándor Komáromi).....	171

TANULMÁNYOK

Irodalom és történelem – a román–magyar történelmi vegyes bizottság ülése

Nicolae Edroiu

Megnyitó

Keynote lecture on the activities of the Romanian – Hungarian historical joint committee

The Romanian co-chairman of the joint committee offers an overview of the activities of the committee since its statutory meeting in Bucharest in 1970. There have been twenty committee meetings on the major topics of the historiography of the two countries, from agrarian history to history of politics, from educational to the religious history with special interest on the interaction of the history and literature of the two countries.

A Román–Magyar Történelmi Vegyes Bizottság negyvenéves tevékenységét tudhat maga mögött. A bizottság alapjait 1969-ben rakták le, az alapító ülést 1970. július 3-án tartották Bukarestben. Egy évvel később megrendezték a bizottság első ülését Budapesten, „A romániai és a magyarországi történelmi kutatások fejlődése az utolsó évtizedben (1960–1970). Eredmények és kilátások” címmel.

Hasonló körülmények között érdemes megemlékezni a korábbi 20 bizottsági ülésen elhangzott témákról és főszereplőikről.

A tudományos viták mindkét ország történetírását érdekelték, az agrártörténettől a politikatörténetig, a művelődéstörténettől a vallástörténetig, egészen Európa látomásáig és a másik etnikai csoportról alkotott képig a román és a magyar művelődésben és történetírásban. 2006-ban az ember és a természet közötti kapcsolatot mutatták be a történelem folyamán a mi két nemzetünk geopolitikai térségeiben, és most a történelem és az irodalom kölcsönhatásait követjük esettanulmányokkal, amelyek a román és a magyar művelődési–művészeti területekhez tartoznak.

A viták kovásza a bizottság két elnöke volt, egyrészt Camil Mureșanu és Ștefan Pascu, másrészt Elekes Lajos és Mocsi Lajos, valamint az utóbbi évtizedek fáradhatatlan történész- kollégája, Szász Zoltán. Hozzánk társultak a két fél alelnökei, Alexandru Porțeanu és Paul Niedermaier,

Miskolczy Ambrus kolléga, majd a bizottság titkárai, Stelian Mândruț és utóbb Miskolczy Ambrus.

A bizottsági ülések programjait áttekintve, amelyek az elmúlt négy évtized tevékenységét tárják fel, megállapítottuk, hogy több értékes tudományos előadás és hozzászólás hangzott el ezeken, amelyek egyes jelentős és reprezentatív román és magyar történészekről származnak, és amelyeken keresztül a közös viták és megnyilvánulások minősége növekedett. A bizottság első két ülésének (1971, 1972) dolgozatait a Román Akadémia kiadója, Dan Berindei, a vegyes bizottság akkori román titkárának gondozásával 1977-ben megjelentette. Ez egy példaértékű erőfeszítés volt, amelyet követnünk kell, részemről biztosítom, hogy részt vállalom a tudományos előadások szövegének kiadásában, amelyek a bizottság jövőbeni ülésein fognak elhangozni.

*Camil Mureșanu*¹

Történetírás és irodalom Historiography and literature

In old times historiography and literature were not separated from one another, the separation developed gradually. Till the 16th – 17th cc historiography was not able to fulfil the task of moulding society, that became possible only since the 19th c. Due to the changes, the style of present day historiography departs from that of literature. The relationship between literature and history is reflected in the fact that the former is characteristically aiming at general understanding while the latter can be characterised as an emotional and cognitive genre.

A régi időkben a történetírás és az irodalmi alkotás kevéssé vagy egyáltalán nem különült el egymástól. Századok, ha nem éppen évezredek teltek el az utóbb majd „művelődés”-nek nevezett fejlődésben, amíg a valós – vagy annak tekintett – események, tények ábrázolásának, valamint a fikatív dolgok elbeszélésének megkülönböztetése megtörtént. E között a két írásirányzat közötti viszonyt autoriter módon szabályozta a mitológia.

Fokozatosan kialakult a különbség a valós és a képzeletbeli tények ábrázolása között. Ez a különbség igencsak homályosan körvonalazódott, hiszen a verifikáláshoz a vizsgálati módszerek hiányoztak. A mentális képesség az ellenőrzéshez nem volt elegendően agresszív, és hosszú ideig megvolt az esélye annak, hogy a valóság rajzát vagy magát a valóságábrázolás szándékát aláaknázza.

A szükséges módszereknek a kialakítása a speciális diszciplínák fejlődésében mutatkozott meg. A XVI., de főként a XVII. században ezek jelentették az utat, amelyen a történetírás elindult abba az irányba, hogy tudományos jelleget ölthessen. A klasszikus ókorban, a folyamat körvonalazódása előtt a történetírás nem sokat törődött a valóság adekvát megismertetésével; mivel formáló és etikai szerepet tulajdonított az elbeszélte tényeknek, ezért a tényeket válogatás nélkül vegyítette a képzeletbeli és a mitikus elemekkel.

Thuküdidész vagy Polübiusz azt hitték, hogy az írott történelemből az emberi viselkedéshez készíthetnek útmutatót: írásaikat a követhető vagy elutasítható modellek forrásának, egy maxima-szótárnak szánták. Polübiusz megelőlegezte a történelmi folyamatok egyfajta törvényjellegét akkor, amikor ciklikus menetüket sugallta.

¹ Akadémikus, George Baritiu Történelmi Intézet, Kolozsvár